

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2024. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.31>

УДК 331

Н. І. Козьмук,

к. е. н., доцент, доцент кафедри соціального забезпечення та управління персоналом, Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7438-8691>

ДИНАМІКА РИНКУ ПРАЦІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ТЕНДЕНЦІЇ, ВИКЛИКИ, НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

N. Kozmuk,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Social Security and Personnel Management, Lviv Ivan Franko National University

DYNAMICS OF THE LABOR MARKET AT THE PRESENT STAGE: TRENDS, CHALLENGES, DEVELOPMENT DIRECTIONS

У період воєнних дій та часи повоєнного відновлення виникає безліч питань щодо вирішення проблем і пошуку оптимальних рішень стосовно ефективного функціонування ринку праці країни і економіки держави в цілому. Це, в свою чергу, актуалізує необхідність глибокого та всебічного вивчення динаміки, тенденцій та циклічності розвитку всіх аспектів функціонування ринку праці на сучасному етапі.

Ринок праці являє собою один з найбільш складних елементів ринкової економіки, оскільки забезпечує і диктує умови насиченості, або дефіциту

фахівців всіх галузей і сфер діяльності країни. В процесі функціонування ринку праці, відбувається взаємодія та переплітаються інтереси роботодавців та потенційних і діючих фахівців щодо визначення ціни праці та умов працевлаштування, а також, відображаються практично всі соціально-економічні явища, які відбуваються в суспільстві на даному етапі. Базовою основою ринкової економіки є, саме, ринок праці, оскільки ринкові відносини починаються із добору та найму висококласних фахівців, і лише після цього відбувається формування засобів виробництва.

Таке вагома роль ринку праці в структурі ринкової економіки пояснює науковий інтерес до його вивчення і аналізу динаміки показників, виявленню та вирішенню основних проблем функціонування.

В статті відображено динаміку ринку праці, основні тенденції змін, що відбуваються в умовах війни на основі аналізу показників його розвитку, а також ідентифікації викликів, що впливають на кадрове забезпечення економіки. В дослідженні окреслено умови для виникнення, формування й ефективного функціонування ринку праці. Розглянуто динаміку показників 2024 року, в порівнянні з 2022- 2023 роками, зокрема : статистику відновлення ринку праці України, кількість вакансій у січні 2024 року, Динаміка вакансій з січня 2022 року до січня 2024 року; динаміку вакансій з січня 2022 року до січня 2024 року; розподіл кандидатів за досвідом, віком і статтю.

In the period of military operations and the times of post-war reconstruction, many questions arise regarding solving problems and finding optimal solutions regarding the effective functioning of the country's labor market and the state's economy as a whole. This, in turn, actualizes the need for a deep and comprehensive study of the dynamics, trends and cyclical development of all aspects of the labor market functioning at the current stage.

The labor market is one of the most complex elements of the market economy, as it provides and dictates conditions of saturation or shortage of specialists in all industries and spheres of activity of the country. In the process of functioning of the labor market, the interests of employers and potential and current specialists are interwoven and interwoven in determining the price of labor and employment

conditions, as well as reflecting almost all socio-economic phenomena that occur in society at this stage. The basic basis of a market economy is, precisely, the labor market, since market relations begin with the selection and hiring of high-class specialists, and only after that the means of production are formed.

Such a significant role of the labor market in the structure of the market economy explains the scientific interest in its study and analysis of the dynamics of indicators, identifying and solving the main problems of functioning.

The article reflects the dynamics of the labor market, the main trends of changes taking place in the conditions of war based on the analysis of its development indicators, as well as the identification of challenges affecting the human resources of the economy. The study outlines the conditions for the emergence, formation and effective functioning of the labor market. The dynamics of indicators in 2024, in comparison with 2022-2023, were considered, in particular: statistics of the recovery of the labor market of Ukraine, the number of vacancies in January 2024, dynamics of vacancies from January 2022 to January 2024; dynamics of vacancies from January 2022 to January 2024; distribution of candidates by experience, age and gender.

Ключові слова: *ринок праці, роботодавці, динаміка показників ринку праці, підприємницька діяльність, виклики, національна економіка.*

Keywords: *labor market, employers, dynamics of labor market indicators, entrepreneurial activity, challenges, national economy.*

Постановка проблеми. Розвиток національної економіки та підтримка її життєздатності в умовах криз багато в чому визначається станом ринку праці, тенденціями, що на ньому формуються, та його гнучкістю й адаптивністю відносно нових умов. Кон'юнктура ринку праці є визначальним чинником кадрового забезпечення економіки, адже дисбаланс попиту та пропозиції, наявність асиметрій в показниках стану ринку праці ускладнює процес закриття вакансій та забезпечення бізнесу персоналом. В умовах воєнного часу ринок праці одним з перших реагує на руйнування

промислової та соціальної інфраструктури, економічних та логістичних зв'язків, відток робочої сили та зміну її структури тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичний та практичний фундамент досліджень проблем регулювання та розвитку ринку праці в Україні серед вітчизняних дослідників : В. Антонюк, С. Бандур, В. Брич, Л. Безтелесна, Т. Бурлай, М. Ведерніков, В. Геєць, О. Грішнова, М. Долішній, О. Дороніна, Т. Заяць, С. Злупко, Л. Ільч, А. Колот, С.Кожем'якіна, Е. Лібанова, Л. Лісогор, О. Левченко, Ю. Маршавін, О. Новікова, В. Онікієнко, І. Петрова, В. Петюх, Л. Семів, М. Семикіна, Л. Шаульська, О. Цимбал та інші. Серед вітчизняних дослідників, які вивчають проблематику ринку праці, тренди його розвитку: Антонюк В.П., Грішнова О.А., Ільч Л.М., Калініна С.П., Лісогор Л.С., Маршавін Ю.М., Петрова І.Л., Л.К.Семів, М.В.Семикіна, Шаульська Л.В., Якімова Н.С. З початком повномасштабної агресії РФ в Україні в науковому просторі почали з'являтися дослідження його наслідків для ринку праці та напрацювання щодо шляхів вирішення проблеми кадрового забезпечення бізнесу в умовах розбалансованості ринку праці внаслідок війни. Ця проблематика порушена у наукових публікаціях В.В.Близнюк, Л.В. Ваганової, О.С. Мантур-Чубатої, К.Маркевич, О.Пищуліної, Н.О.Серьогіної, І.О.Штундер, Л.Д.Яценко та інших.

Формулювання цілей статті. Метою є ідентифікація реальної ситуації на ринку праці України, узагальнення змін, що відбуваються на ринку праці України в умовах війни на основі аналізу тенденцій його розвитку, а також ідентифікація викликів, що впливають на кадрове забезпечення економіки.

Виклад основного матеріалу. Ринок праці являє собою економічний простір, у якому продавці праці "роботодавці" взаємодіють із покупцями "співробітниками" за допомогою продажу "робочої сили". Ринок праці регулюється законодавством країни, в якій він оперує, і підпорядковується її законам і трудовому праву.

Ринок праці — це передусім система суспільних відносин, пов'язаних із купівлею і продажем товару «робоча сила». Крім того, ринок праці є сферою працевлаштування, формування попиту й пропозиції на робочу силу. Його можна трактувати і як механізм, що забезпечує узгодження ціни та умов праці

між роботодавцями і найманими працівниками. Особливість ринку праці полягає в тому, що він охоплює не тільки сферу обігу товару «робоча сила», а й сферу виробництва, де найманий працівник працює. Відносини, що тут виникають, зачіпають важливі соціально-економічні проблеми, а тому потребують особливої уваги з боку держави. У ринковій економіці ринок праці охоплює всіх здатних працювати: як зайнятих, так і не зайнятих найманою працею.

Серед незайнятих розрізняють такі групи працездатних людей:

- особи, що не працюють, але бажають працювати й шукають роботу (безробітні, які мають відповідний статус; особи, які мають вперше приступити до трудової діяльності; особи, які шукають зайняття після перерви в роботі);

- особи, котрі хоча і мають роботу, проте не задоволені нею і шукають друге місце основної або додаткової роботи;

- особи, які зайняті, проте явно ризикують утратити роботу і тому шукають друге місце роботи.

Указані категорії людей і визначають пропозицію праці на ринку праці.

Ринок праці охоплює відносини від моменту наймання працівників на роботу до їхнього звільнення. Сучасний ринок праці виконує такі функції:

- суспільного поділу праці. Ринок праці розмежовує найманого працівника та роботодавця, розподіляє найманих працівників за професіями та кваліфікацією, галузями виробництва та регіонами.

- інформаційну. Дає учасникам процесу купівлі-продажу товару «робоча сила» інформацію щодо умов найму, рівня заробітної плати, пропозиції робочих місць, якості робочої сили тощо.

- посередницьку. Ринок праці встановлює зв'язок між роботодавцями та найманими працівниками, які виходять на ринок праці для задоволення взаємних інтересів і потреб.

- ціноутворюючу. Це основна функція ринку праці, що встановлює рівновагу між попитом і пропозицією робочої сили. Лише на ринку праці відбувається загальне визнання затрат праці на відтворення товару «робоча сила» і визначається його вартість.

- стимулююча. Завдяки механізму конкуренції ринок праці стимулює більш ефективне використання трудових ресурсів з метою підвищення прибутковості виробництва, також стимулює найманих працівників підвищувати свій професійно-кваліфікаційний рівень.

- оздоровлюючу. Завдяки конкуренції суспільне виробництво звільняються від економічно слабких, нежиттєздатних підприємств. Ринок праці дозволяє одержувати перевагу в конкурентній боротьбі працівникам з найбільш високими якісними показниками робочої сили. Саме ринок створює таку мотивацію, яка з одного боку, примушує працівників триматися за робоче місце в умовах гострої конкуренції, а з іншого – матеріально зацікавлює, стимулює їх ініціативність, компетентність, кваліфікованість.

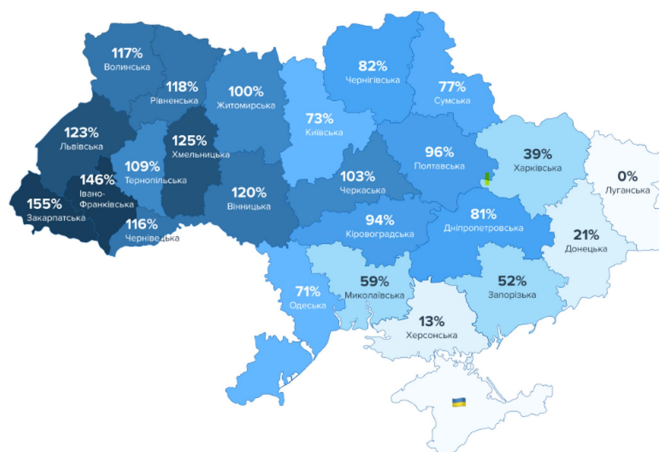
- регулюючу. Певною мірою ринок впливає на формування пропорцій суспільного виробництва, розвиток регіонів, сприяючи переміщенню робочої сили з одних регіонів, галузей в інші більш ефективні. Ринок праці регулює надлишки трудових ресурсів, їх оптимальне розміщення, а, отже, і ефективне використання. В Україні ринок праці ще повною мірою не виконує всіх своїх функцій, оскільки знаходиться ще на стадії розвитку.

Для виникнення, формування й функціонування ринку праці необхідні певні умови. Насамперед мають бути забезпечені правові умови функціонування цього ринку, зокрема можливість вільного пересування на ньому громадян, вільного вибору роботи, тобто юридична свобода працівника, можливість самостійно розпоряджатися своєю здатністю працювати. Проте цього недостатньо, оскільки, з економічного погляду, власник робочої сили змушений продавати її тоді, коли у нього немає всього необхідного для ведення свого господарства як джерела для одержання засобів існування, або коли дохід з інших джерел є недостатнім.

Ринок праці в умовах війни має свої особливості і динаміку. У травні 2022 року у Державній службі зайнятості було 25,3 тисячі вакансій, що на 60% менше, ніж минулого року. В середньому по Україні на одне вільне робоче місце претендувало 11 безробітних (проти 6 осіб у 2021 році). На сьогодні найскладніше працевлаштуватись у Херсонській (86 осіб на вакансію, в Черкаській (27 осіб на вакансію), Чернігівській (25 осіб), Миколаївській (23

особи), Донецькій (22 особи) та Запорізькій (19 осіб) областях [1]. 2024 рік почався динамічно: на ринку праці побільшало шукачів, через що зросла конкуренція. Роботодавці ж відповіли збільшенням зарплат і вимог до кандидатів. Статистика січня 2024 року набирає обертів, адже конкуренція за вакансії відчутно зросла після традиційного передноворічного падіння. А от роботодавці, навпаки, ще не проявляють достатньої активності — кількість пропозицій роботи на ринку нижча, ніж минулого місяця. Втім, обидві тенденції є нормальними сезонними явищами [2].

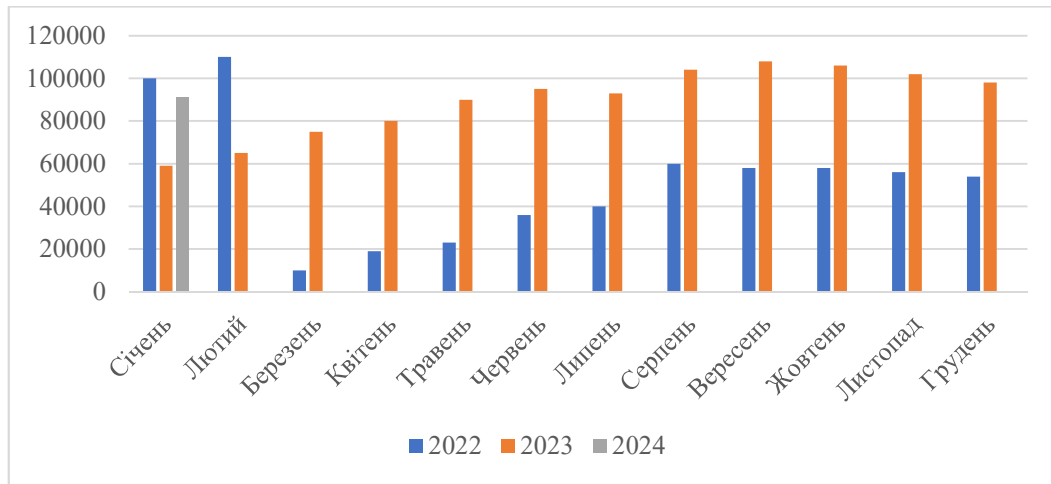
Крім того, у січні 2024 року збереглася тенденція на зростання заробітної плати. На даному етапі, середній показник в Україні складає 19 500 грн. Проте разом із винагородою зростають і вимоги до шукачів — роботодавці дедалі частіше згадують у вакансіях про очікування щодо володіння англійською мовою [2].

Рис. 1 Статистика відновлення ринку праці України. Кількість вакансій у січні 2024 року

Джерело: складено на основі [2].

За даними рис. 1, ринок праці в Україні, наприкінці другого року війни, відновився на 93%. У січні 2024 року, за даними [3], роботодавці опублікували 91 021 вакансію. Це на 6% менше, ніж було в грудні 2023 року та на 7% менше за січень 2022 року. Отже, на даному етапі, за кількістю пропозицій роботи ринок праці відновився на 93%. Але, як і раніше, це відновлення відбувається нерівномірно.

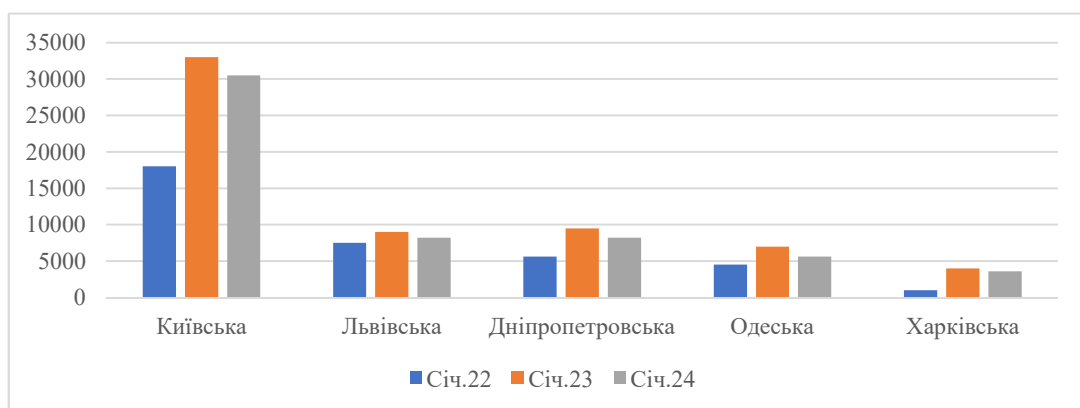

Рис. 2 Динаміка вакансій з січня 2022 року до січня 2024 року

Джерело: складено на основі [2].

Як порівнювати з довоєнними показниками, найбільше зросла кількість вакансій у таких областях: Закарпатська - 155%, Івано-Франківська - 146%, Хмельницька - 125%, Львівська - 123%, Вінницька - 120%, Рівненська - 118% та Чернівецька - 116% (рис. 2).

Області-лідери за абсолютною кількістю пропозицій роботи незмінні: Київська - 30 913 вакансій, Львівська - 8 473 вакансій, Дніпропетровська - 8 452 вакансій, Одеська - 5 752 вакансій та Харківська - 3 347 . У цих областях зосереджено 63% від усіх вакансій (рис.3).

Рис.3 Области з найбільшою кількістю вакансій у січні та грудня проти минулого року

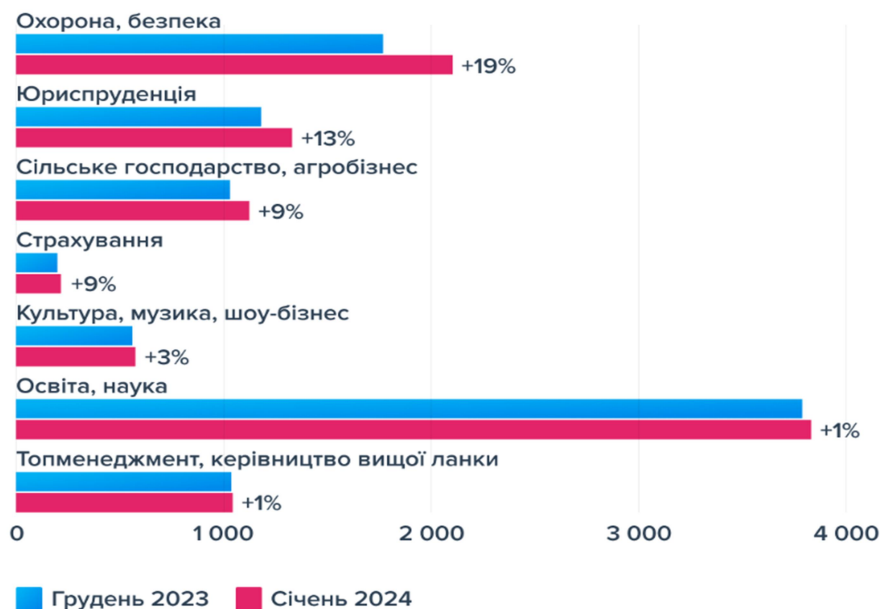
Джерело: складено на основі [2].

При цьому , спостерігається і підвищення вимог до потенційних кандидатів на обрані посади, зокрема, вимога щодо знання англійської мови —

практично в кожній десятій вакансії. У січні в усіх категоріях-лідерах зменшилася кількість пропозицій роботи:

- «Робочі спеціальності, виробництво» — 14 923 вакансій; -14% в співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Сфера обслуговування» — 14 674; -13% в співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Продаж, закупівля» — 13 090; -1% в співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Роздрібна торгівля» — 10 809; -11% в співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Логістика, склад, ЗЕД» — 9 096; -10% в співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Адміністрація, керівництво середньої ланки» — 8 340; -2% в співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Готельно-ресторанний бізнес, туризм» — 7 591, -16% в співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Транспорт, автобізнес» — 7 214, -3% в співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Бухгалтерія, аудит» — 6 752, -2% в співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Медицина, фармацевтика» — 6 326, -2% в співвідношенні до грудня 2023 року.

Але, одразу в 7 категоріях кількість роботи, навпаки, збільшилася (рис.4). Найбільший приріст бачимо в категорії «Охорона, безпека», де розміщують вакансії Сили оборони України.

Рис.4 Категорії з найбільшим приростом вакансій у січні проти грудня

Джерело: складено на основі [2]

А от у розрізі окремих професій у січні зріс попит на таких фахівців:

- кошторисник : +21% в співвідношенні до грудня 2023 року , 138 вакансій;
- корекційний педагог: +20% в співвідношенні до грудня 2023 року, 147 вакансій;
- пресекретар : +20% в співвідношенні до грудня 2023 року, 139 вакансій;
- сервісний інженер: +20% в співвідношенні до грудня 2023 року, 324 вакансії;
- масажист : +18% в співвідношенні до грудня 2023 року, 267 вакансій;
- фінансовий аналітик: +16% в співвідношенні до грудня 2023 року, 342 вакансії;
- токар :+16% в співвідношенні до грудня 2023 року , 200 вакансій;
- графічний дизайнер: +15% в співвідношенні до грудня 2023 року, 188 вакансій;
- флорист: 15% в співвідношенні до грудня 2023 року, 267 вакансій;
- менеджер проектів: +15% в співвідношенні до грудня 2023 року, 651 вакансія.

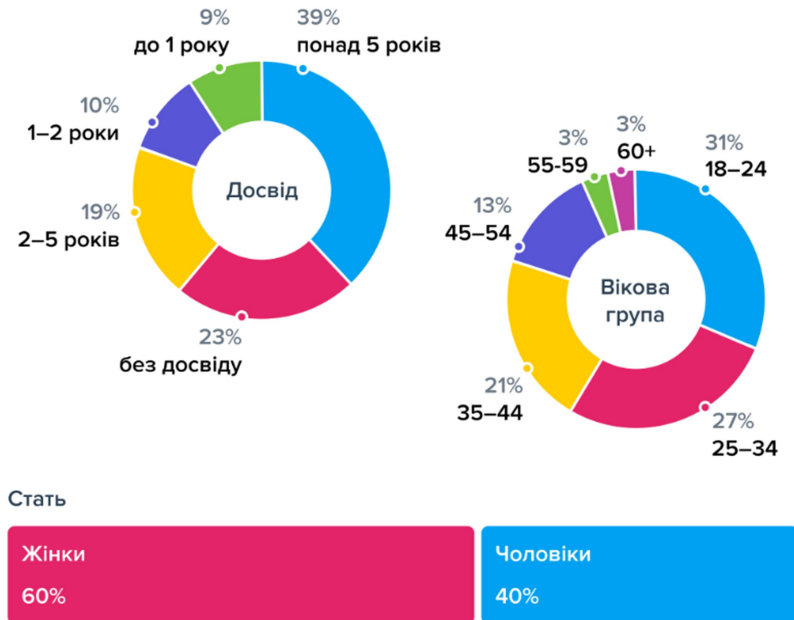
В абсолютних цифрах ринок праці має найбільше пропозицій роботи для продавців-консультантів, менеджерів із продажу, бухгалтерів, водіїв, касирів,

кухарів, вантажників, менеджерів по роботі з клієнтами, адміністраторів, торгових представників, комірників. Падіння кількості вакансій в січні 2024 року вплинуло практично на всі типи вакансій. Так, зменшилася кількість пропозицій дистанційної роботи, поменшало вакансій для студентів і людей без досвіду. Натомість, роботодавці все частіше вказують, що їхня вакансія відкрита для ветеранів: у співвідношенні +6% до грудня 2023 року, а саме, 6 194 пропозицій роботи. Та для пенсіонерів: +1% у співвідношенні до грудня 2023 року, а саме 4 033 вакансії.

Як вже зазначалось раніше, порівняно з груднем 2023 року, вимога про знання англійської мови з'являється у вакансіях значно частіше. У січні така вимога зустрічалася в 7 990 вакансіях, що на 19% більше, ніж було попереднього місяця. Загалом 9% пропозицій роботи передбачають знання англійської.

Також, спостерігається тенденція, що третина шукачів хочуть працювати в Київській області або дистанційно. У січні на сайті Work.ua шукачі оновили або створили 350 858 резюме. У третині всіх резюме як бажаний регіон роботи вказано Київську область або дистанційну зайнятість.

Як порівняти із показниками грудня 2023 року, з початку 2024 року кількість резюме зросла на 24% [3]. Тож зараз у роботодавців є більше шансів знайти кваліфікованих фахівців. Збільшення кількості кандидатів вплинуло на конкуренцію — вона зросла на 42% в порівнянні з груднем 2023 року. Також відомо, що жінок на ринку праці стає все більше. Що, на нашу думку, спричинено об'єктивними факторами в умовах війни – мобілізаційними процесами. У січні 2024 року на сайті Work.ua шукачі оновили або створили 350 858 резюме. Серед них 60% жінок та 40% чоловіків. Як порівняти з попередніми місяцями, частка жінок на ринку праці збільшилася (рис.5). А от у розподілі шукачів за віком і досвідом роботи суттєвих змін не відбулося.

Рис. 5. Розподіл кандидатів за досвідом, віком і статтю

Джерело: складено на основі [2].

У січні 2024 року побільшало кандидатів за такими професіями: вишивальниця (+107% в порівнянні до грудня 2023 року), SMM-спеціаліст (+99% в порівнянні до грудня 2023 року), формувальник (+72% в порівнянні до грудня 2023 року), страховий агент (+68% в порівнянні до грудня 2023 року), офіс-менеджер (+68% в порівнянні до грудня 2023 року), дієтолог (+67% в порівнянні до грудня 2023 року), екскурсовод (+67% в порівнянні до грудня 2023 року), кресляр (+66% в порівнянні до грудня 2023 року), психіатр (+66% в порівнянні до грудня 2023 року), івент-менеджер (+64% в порівнянні до грудня 2023 року).

І серед наведених показників динаміки ринку праці, особливістю є той факт, що вакансії в Силах оборони — серед лідерів за зарплатами. Тенденція на поступове підвищення заробітної плати, яка сформувалася у 2023 році, продовжується. У січні середня заробітна плата зросла на 3% і склала 19 500 грн. Серед областей-лідерів зросли зарплати: в Київській (+150 грн. - до 21 000 грн), Львівській (+230 грн. - до 19 230 грн), Одеській (+500 грн. - до 18 500 грн) та Дніпропетровській областях (+500 грн. - до 18 500 грн). А от у Харківській області зарплата знову не зросла і вже третій місяць поспіль тримається на позначці 17 500 грн.

У січні 2024 року збільшилися зарплати й у працівників наступних категорій:

- «Страхування» - 22 000 грн., що становить приріст +10% у співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Охорона, безпека» - 17 500 грн., що становить приріст +6% у співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Сільське господарство, агробізнес» - 21 000 грн., що становить приріст +5% у співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Нерухомість» - 36500, що становить приріст +4% у співвідношенні до грудня 2023 року;
- «Роздрібна торгівля» - 16000, що становить приріст +3% у співвідношенні до грудня 2023 року [2].

У рейтингу посад із найвищими зарплатами (крім керівників та сфери ІТ) бачимо посади фахівців для Сил оборони України: пілот дрона, стрілець, гранатометник, мінометник (понад 70 000 грн).

Серед цивільних професій (крім керівників та сфери ІТ) найбільші зарплати в січні 2024 року мали:

- 47 500 грн. - медіабаєр;
- 45 000 грн. - водій-міжнародник;
- 42 500 грн. - кераміст;
- 40 000 грн. - рихтувальник;
- 37 500 грн. - ендодонтист, менеджер по роботі з супермаркетами, рієлтор;
- 36 250 грн. - зубний технік.

За прогнозами фахівців невідповідність попиту та пропозиції на ринку праці залишатиметься ще тривалий час, а тому ринок, де домінує роботодавець збережеться і після війни – більшість персоналу готові до скорочення заробітної плати на 35–45%, зростає кількість відгуків на вакансії (на 33%) та кількість реєстрацій на відповідних сайтах з пошуку роботи (на 55%) [4; 5].

Є чотири основні набори політик, які слід реалізувати в найближчі роки для відбудови кращого ринку праці [6;8]:

1. Інвестиції в людський капітал для майбутнього через надання компенсаційної освіти учням, які втратили роки навчання, та перепідготовку людей, які втратили роботу, але яким іще далеко до пенсії;

2. Краще використання наявного людського капіталу, підвищення участі жінок у робочій силі та вирішення проблеми безробіття серед внутрішньо переміщених працівників молодого віку;

3. Стабільний захист найбільш уразливих груп (тих, хто втратив роботу, ветеранів, вразливих і літніх працівників);

4. Сприяння поверненню ідей, якщо не людей: залучати до реконструкції людський капітал, який емігрував за кордон і не планує повертатися.

Також дослідники виокремлюють такі пріоритетні напрями відновлення параметрів ринку праці на якісно новому рівні [7]:

- відновлення людського потенціалу та капіталу,
- створення стимулів для швидкого працевлаштування працівників,
- формування дієвих програм перекваліфікації та підвищення кваліфікації згідно вимог поточної ситуації,
- залучення донорських засобів до створення нових робочих місць,
- прогнозування професій, які в короткостроковій та середньостроковій перспективі будуть користуватися попитом на ринку праці,
- створення програм зайнятості для внутрішньо переміщених осіб,
- розвиток дистанційних форм зайнятості.

Висновки. Першочерговим завданням функціонування економіки в умовах війни та її відновлення в повоєнний період є мінімізація наслідків безпекових, гуманітарних проблем та збереження людського потенціалу, який є вагомим джерелом ділової активності та збереження найважливіших державницьких функцій. Повноцінне кадрове забезпечення економіки України в умовах війни ускладняється негативними тенденціями, що мають місце в різних сегментах національного ринку праці, а повоєнне відновлення економіки безсумнівно залежатиме від спроможності ринку праці гнучко та адаптивно реагувати на наявні виклики. Погіршення параметрів робочої сили та скорочення її чисельності висуває жорсткі умови до підвищення ефективності використання тих людських ресурсів, які є в

наявності та доступні бізнесу. Проведене в результаті дослідження узагальнення змін, що відбуваються на ринку праці України в умовах війни в розрізі попиту та пропозиції робочої сили дозволило ідентифікувати виклики, що впливають на кадрове забезпечення економіки та потребують напрацювань відповідних управлінських інструментів на всіх рівнях регулювання ринку праці з метою подальшого обґрунтування дієвих напрямів їх застосування.

Література

1. Безробіття в Україні: чому кількість офіційно безробітних зменшилася та яка буде ситуація на ринку праці після війни. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/04/statija/suspilstvo/bezrobittya-ukrayini-chomu-kilkist-oficzijno-bezrobotnyx-zmenshylasya-ta-yaka-bude-sytuacziya-rynku-praczi-pislya-vijny>
2. Інтернет ресурс: <https://www.work.ua/articles/analytics/3234/>
3. Інтернет ресурс: <https://www.work.ua/>
4. Врятувати робочі місця: як війна вплинула на ринок праці та що з цим робити. URL: https://lb.ua/blog/yaroslav_zhelezniak/518244_vryatuvati_robochi_mistsya_yak_vijn_a.html
5. Знайти роботу під час війни. Як змінився ринок праці в Україні. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/06/14/688116>
6. Відбудова України: принципи та політика / за ред. Ю. Городніченка, І. Сологуб, Беатріс Ведер ді Мауро. СЕPR, 2022. 508 с.
7. Штундер І.О. Ринок праці України в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. Випуск No 40, 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1453>
8. Томчук, О. (2023). Аналіз трендів розвитку ринку праці в Україні: ключові зміни та виклики воєнного часу. *Innovation and Sustainability*, (2), 110-119. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.2.110.119>

References

1. slovoidilo.ua (2022), “Unemployment in Ukraine: why the number of officially unemployed has decreased and what will be the situation on the labor market after the war”, available at: <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/04/stattja/suspilstvo/bezrobittya-ukrayini-chomukilkist-oficzijno-bezrobitnyx-zmenshylasya-ta-yaka-bude-sytuacziya-rynku-praczi-pislya-vijny> (Accessed 15 Feb 2024).
2. work.ua (2024), “The labor market is coming to life: salaries, the number of job seekers and competition increased in January”, available at: <https://www.work.ua/articles/analytics/3234/> (Accessed 15 Feb 2024).
3. work.ua (2024), available at: <https://www.work.ua/> (Accessed 15 Feb 2024).
4. Zhelezniak, Ya. (2022), “Saving jobs: how the war affected the labor market and what to do about it”, available at: https://lb.ua/blog/yaroslav_zhelezniak/518244_vryatuvati_robochi_mistsya_yak_viyn_a.html (Accessed 15 Feb 2024).
5. epravda (2022), “Find a job during the war. How the labor market has changed in Ukraine”, available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/06/14/688116> (Accessed 15 Feb 2024).
6. Horodnichenka, Yu. Solohub, I. and di Mauro, B.V. (2022), Vidbudova Ukrainy: pryntsypy ta polityka [Reconstruction of Ukraine: principles and policy], CEPR.
7. Shtunder, I.O. (2022), “The labor market of Ukraine under the conditions of the marital state”, *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 40, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1453> (Accessed 15 Feb 2024).
8. Tomchuk, O. (2023), “Analysis of labor market development trends in Ukraine: key changes and challenges of wartime”, *Innovation and Sustainability*, vol. 2, pp. 110-119. <https://doi.org/10.31649/ins.2023.2.110.119>